

Paulina Nowak

Uniwersytet Warszawski

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3948-3882>

Program matury międzynarodowej w Polsce – stan i kierunki rozwoju

ABSTRAKT: Artykuł podejmuje problematykę programu matury międzynarodowej i jego obecności w polskich szkołach. W artykule zaprezentowano autorskie badania, w których wykorzystano dane publikowane przez International Baccalaureate Organization. Zebrane dane pozwoliły na prześledzenie zasięgu oraz dostępności programów matury międzynarodowej zarówno pod względem kryterium finansowego, jak i rozmieszczenia szkół realizujących program IB DP. Dane o rosnącej liczbie szkół przystępujących do realizowania programów IB DP oraz zwiększającej się liczby uczniów przystępujących do matury międzynarodowej pozwoliły wyciągnąć wnioski na temat wzrastającej dostępności oferty edukacyjnej związanej z międzynarodowymi programami edukacyjnymi, a zwłaszcza programem matury międzynarodowej w Polsce.

SŁOWA KLUCZOWE: matura międzynarodowa, szkoły realizujące program matury międzynarodowej, programy edukacyjne w ramach IB, oferta edukacyjna, Polska

Kontakt:	Paulina Nowak p.poweska@uw.edu.pl
Jak cytować:	Nowak, P. (2020). Program matury międzynarodowej w Polsce – stan i kierunki rozwoju. <i>Forum Oświatowe</i> , 32(2), 99–114. https://doi.org/10.34862/fo.2020.2.5
How to cite:	Nowak, P. (2020). Program matury międzynarodowej w Polsce – stan i kierunki rozwoju. <i>Forum Oświatowe</i> , 32(2), 99–114. https://doi.org/10.34862/fo.2020.2.5

Program edukacyjny przygotowujący do matury międzynarodowej (International Baccalaureate, IB) powstał w latach 60. XX wieku (Hayden & Thompson, 1995) i od początku kieruje nim International Baccalaureate Organization (IBO) z siedzibą w Genewie. Członkami tej organizacji jest ponad 150 krajów na świecie, w tym także Polska od roku 1993.

Temat programu IB i szkół realizujących ten program rzadko jest podejmowany przez naukowców w naszym kraju. Opublikowane artykuły koncentrują się na przykład na analizowaniu programu matury międzynarodowej skontrastowanego z polskim egzaminem dojrzałości m.in. z geografii (Bobiatyńska, 2008) czy historii (Szelałowska, 2004), bądź na analizie systemu oceniania przedmiotowego (Jaworska, 2010). Bardziej kompleksowa charakterystyka szkół IB pojawiła się co prawda, ale była skoncentrowana na Primary Years Programme (Waligóra, 2016). Brakuje jednak opracowań zgłębiających temat Diploma Programme, czyli programu przygotowującego do matury międzynarodowej. Zagadnienie to warte jest dokładniejszych studiów.

Celem niniejszego artykułu jest analiza obecności programu IB w polskich szkołach, a zwłaszcza charakterystyka rozmieszczenia przestrzennego szkół oferujących program IB oraz określenie tendencji rozwoju w zakresie oferty edukacyjnej (Madalińska-Michalak, 2013) związanej z realizacją programu IB w Polsce w latach 1993–2020 na tle tendencji światowych. Na potrzeby niniejszych badań posłużono się metodą wtórnej analizy danych – analizy dokumentów archiwalnych (Frankfort-Nachmias, Nachmias, & Hornowska, 2001). W badaniach wykorzystano dane publikowane przez International Baccalaureate Organization (na stronie www.ibo.org) oraz w dorocznych biuletynach podsumowujących wyniki matury międzynarodowej The IB Diploma Programme Final Statistical Bulletins. Zastosowana metoda badawcza pozwoliła uzyskać aktualne dane bezpośrednio od organizacji International Baccalaureate Organization, jak również zebrać i zestawić informacje na temat szkół IB w Polsce. Dane dotyczące m.in. dat przyłączenia do IBO, rodzajów realizowanych programów w szkołach, liczby szkół czy absolwentów matury międzynarodowej w danym roku były spisywane ze stron witryny www.ibo.org oraz z corocznych raportów publikowanych przez IBO, a następnie zestawiane i porównywane w celu zaobserwowania historycznego przebiegu danego zjawiska (np. przyrostu liczby szkół IB w Polsce) oraz zaobserwowania kształtujących się trendów.

SZKOŁY IB A SZKOŁY MIĘDZYNARODOWE

Pojęcia szkoły międzynarodowej i szkoły IB są często używane zamiennie, szczególnie w literaturze anglojęzycznej (por. Hill, 2007a; Hayden & Wong, 1997). Należy jednak pamiętać, że te terminy nie są tożsame. Szkoły IB są jednym z typów szkół międzynarodowych, dlatego mają one wiele cech wspólnych. Istotne jest to, co odróżnia szkoły IB od innych szkół międzynarodowych.

Terminem szkoła międzynarodowa najczęściej określa się instytucję edukacyjną, którą stworzono z myślą o uczniach pochodzących z różnych krajów i kultur, po to aby zapewnić im ciągłość edukacji, mimo zmian miejsca zamieszkania uwarunkowanych trybem pracy ich rodziców. Takie założenia towarzyszyły także twórcom organizacji IB i programu matury międzynarodowej. Obecnie zarówno szkoły międzynarodowe, jak i szkoły IB coraz częściej są wybierane przez rodziców, którzy chcą wesprzeć swoje dzieci w rozwoju kompetencji potrzebnych do jak najlepszego poradzenia sobie w zglobalizowanym świecie, ale niekoniecznie chcących zmienić miejsce zamieszkania (Hayden, 2011).

Nauczyciele w szkołach międzynarodowych również często mają zróżnicowane pochodzenie i tożsamość kulturową. W szkołach tych prowadzi się zazwyczaj nauczanie według programu międzynarodowego (np. IB DP) lub według wybranego programu określonego kraju (np. amerykańskiego, brytyjskiego, francuskiego itp.). Możliwe są także kombinacje tych rozwiązań. Szkoły międzynarodowe to w większości instytucje niepubliczne i płatne, natomiast w przypadku szkół IB jest to zróżnicowane w zależności od regionu (Peterson, 2003).

Wśród szkół międzynarodowych można wyodrębnić różne ich rodzaje. W niniejszym artykule wykorzystano klasyfikację opracowaną przez Tristana Bunnella (2013), który podzielił szkoły międzynarodowe na trzy typy: typ A – *standardowe*, typ B – *pionierskie*, typ C – *nietradycyjne*.

Szkoły typu A (*standardowe*) powstały w celu zapewnienia edukacji dzieciom z rodzin zmieniających miejsca zamieszkania, a charakteryzują się one dużym zróżnicowaniem kulturowym wśród uczniów (Mayer, 1968). Ten typ szkół określa się także mianem typu *idealnego* (Leach, 1969).

Według Tristana Bunnella (2013) szkoły międzynarodowe, określane jako szkoły typu B (*pionierskie*), oferują swoim uczniom programy edukacji międzynarodowej i opierają swoją wizję kształcenia na pojęciu *international mindedness*, czyli takiego sposobu postrzegania świata, który polega na uwzględnianiu z jednej strony różnorodności kulturowej (Hill, 2012), a z drugiej międzynarodowego charakteru procesów zachodzących w globalnej społeczności (Belal, 2017). Szkoły te charakteryzuje dążenie do przyjęcia międzynarodowej, globalnej perspektywy zarówno w programach, jak i praktyce nauczania (Hill, 2012). Z pojęciem *international mindedness* związana jest również idea przewodnia kształcenia w szkołach IB. Badacze zaliczyli szkoły IB do grupy szkół typu B (Hill, 2014).

Natomiast szkoły typu C, tzw. nietradycyjne, to najnowszy typ szkół międzynarodowych. Są to zazwyczaj niepubliczne placówki edukacyjne, w których językiem

wykładowym jest angielski, a znaczna większość uczniów to członkowie lokalnej społeczności (Bunnell, 2013).

PROGRAM MATURY MIĘDZYNARODOWEJ (INTERNATIONAL BACCALAUREATE DIPLOMA PROGRAMME, IB DP) – IDEA I POCZĄTKI

Instytucją, która w opinii wielu badaczy miała największy wkład w upowszechnienie pojęcia edukacji międzynarodowej na świecie, była International Baccalaureate Organization (dalej: IBO). Organizacja ta powstała w ubiegłym stuleciu w następstwie wysiłków podjętych dla opracowania ujednoczonego programu matury międzynarodowej. Obecnie IBO oferuje kilka programów edukacyjnych obejmujących nauczanie od pierwszej klasy szkoły podstawowej do końca liceum oraz alternatywną ścieżkę dla kształcenia zawodowego. W obecnym 2020 r. w skład sieci IB World Schools wchodzi 5346 szkół podzielonych na 3 regiony: IB Americas, IB Asia Pacific, IB Africa, Europe, Middle-East ([www.ibo.org.](http://www.ibo.org), dostęp: 24.05.2020).

Idea stworzenia ujednoczonego certyfikatu dla szkół międzynarodowych, który dawałby ich absolwentom wstęp na uniwersytety różnych państw na świecie, była podnoszona w kręgach pedagogów już od pierwszego dwudziestolecia XX w. Dyskusja została rozpoczęta w Międzynarodowej Szkole w Genewie (Ecolint), a kontynuowana przez szkoły międzynarodowe i instytucje edukacyjne m.in. z Francji, Belgii, Holandii, Stanów Zjednoczonych. Uwieńczeniem tego procesu było powstanie programów edukacyjnych oraz egzaminu pod nazwą International Baccalaureate w 1962 r. (Hayden, Thompson, & Walker, 2003).

Podczas konferencji International Schools Association (ISA) dla nauczycieli nauk społecznych w Genewie ustanowiono rekomendacje dla stworzenia programów nauczania historii współczesnej według wspólnego programu dla szkół we wszystkich krajach, tak by zniwelować błędy poznawcze wynikające z niejednokrotnie jednostronnego prezentowania wydarzeń historycznych w narodowych programach edukacyjnych. Kolejną przesłanką zawartą w rekomendacjach było ustanowienie zewnętrznych egzaminów i standardów egzaminacyjnych, jednakowych i miarodajnych dla uczniów ze wszystkich szkół międzynarodowych, tak aby uzyskany certyfikat umożliwiał absolwentom międzynarodowych szkół średnich wstępowanie na uczelnie wyższe. W konsekwencji tych postanowień w 1968 r. doprowadzono do powstania programu edukacyjnego znanego pod nazwą IB Diploma Programme (Hayden, Thompson, & Walker, 2003).

Jego celem było nie tylko zapewnienie edukacji według programu odpowiadającego wymaganiom akademickim, lecz także promowanie międzynarodowego i międzykulturowego zrozumienia oraz mobilności młodych ludzi. Ważnym elementem podejścia IB było od początku kształtowanie u uczniów umiejętności przyjęcia międzynarodowej perspektywy przy jednoczesnym zachęcaniu ich do zachowania świadomości własnej odrębności i rozwijania rodzimych kultur (Hayden & Wong, 1997).

Diploma Programme, czyli pierwszy program edukacyjny matury międzynarodowej przeznaczony dla uczniów w wieku 16–19 lat, został wprowadzony w 1968 r.

na świecie, a w 1993 r. w Polsce. W miarę rozwoju sieci szkół międzynarodowych na świecie IBO rozszerzyło ofertę swoich programów edukacyjnych. I tak, w roku 1994 zaoferowano Middle Years Programme dla uczniów w wieku 11–16 lat. W roku 1997 wprowadzono Primary Years Programme dla uczniów w wieku 3–12 lat, zaś w roku 2006 wdrożono Career-related Programme, przeznaczony dla uczniów, którzy wybrali szkoły przygotowujące ich do wykonywania zawodu (www.ibo.org., dostęp: 24.05.2020).

ORGANIZACJA PROGRAMU MATURY MIĘDZYNARODOWEJ

Według stanu na 3 września 2019 r. IB Diploma Programme był realizowany w 3241 szkołach zlokalizowanych w 157 krajach na całym świecie (www.ibo.org., dostęp: 24.05.2020). Program obejmuje 150 godzin nauki przedmiotów na poziomie podstawowym (Standard Level) i 240 godzin zajęć na poziomie rozszerzonym (Higher Level). Aby uzyskać dyplom IB, każdy uczeń musi zaliczyć trzy przedmioty nazywane rdzeniem kursu (DP core), czyli: TOK (Theory of knowledge), CAS (Creativity, activity, service) oraz EE (Extended essay). TOK, czyli teoria wiedzy, to przedmiot mający skłonić uczniów do refleksji nad tym, co znaczy wiedzieć i w jaki sposób krytycznie analizować informacje oraz jak rozwijać swoje sposoby rozumowania. CAS to przedmiot polegający na opracowaniu i przeprowadzeniu projektu, który pozytywnie wpłynie na dalszy rozwój ucznia i jego najbliższe otoczenie (także społeczne) oraz zachęci młodego człowieka do refleksji nad tym procesem. EE polega na samodzielnym zaplanowaniu i przeprowadzeniu przez ucznia badań, a następnie napisaniu na ich podstawie pracy o objętości do 4000 słów.

Oprócz wyżej wymienionych przedmiotów uczniowie wybierają od 3 do 4 przedmiotów na poziomie rozszerzonym i od 2 do 3 przedmiotów na poziomie podstawowym z następujących grup: 1. Studia nad językiem i literaturą (Studies in Language and Literature) w języku ojczystym; 2. Język obcy (Language Acquisition), czyli naukę języka obcego; 3. Jednostki i społeczeństwa (Individuals and Societies) – m.in. historia, geografia, ekonomia, psychologia; 4. Nauki ścisłe (Sciences) – m.in. chemia, biologia, fizyka, informatyka; 5. Matematyka; 6. Przedmioty artystyczne (The Arts) – m.in. taniec, muzyka, film, teatr, sztuki wizualne (www.ibo.org., dostęp: 24.05.2020).

Tak skonstruowany program nauczania jest nastawiony na kształtowanie takich umiejętności, jak krytyczne myślenie, współpraca w grupie, rozwiązywanie problemów i konfliktów, nauka języków obcych, znajomość i poszanowanie kultur, interdyscyplinarne podejście do nauki oraz rozwijanie nawyku uczenia się przez całe życie (Hill, 2007a).

W ramach programów edukacyjnych IBO kładzie się nacisk nie tylko na rozwój umiejętności ucznia pozwalających mu swobodnie poruszać się w środowisku pozaszkolnym. Ważnym składnikiem edukacji w programie IB jest również rozwijanie postaw oraz wrażliwości, w tym takich cech, jak: dążenie do pokoju oraz porozumienia między narodami, a także kształtowanie poczucia obywatelskiej odpowiedzialności i aktywności (Cambridge & Thompson, 2004), kształtowanie postaw międzyludzkiej

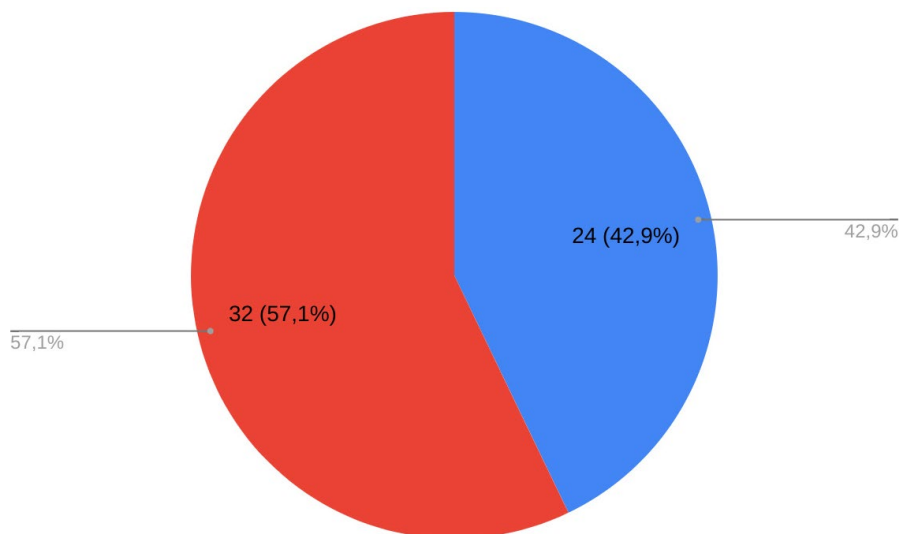
solidarności i poczucia sprawiedliwości społecznej (Delors, 1998), rozwijanie empatii i zrozumienia potrzeb obywateli innych krajów, poszanowania różnorodności kulturowej oraz praw człowieka, troski o środowisko naturalne i zrównoważony rozwój (Hill, 2007a). Cechy tego podejścia określają rozumienie pojęcia *international-mindedness*, które leży u podstaw idei edukacji międzynarodowej. Pojęcie to zaczęło się kształtować już w XVII w., kiedy to odkrycia geograficzne i rozwijający się handel wprowadziły perspektywę myślenia globalnego. Jednak nabrało ono znaczenia w drugiej połowie XX w. w obliczu coraz szybszego postępu cywilizacyjnego i idącej w ślad za nim globalizacji. Pojęcie to w początkach edukacji międzynarodowej było rozumiane głównie jako potrzeba zapewnienia uczniom podróżującym między krajami możliwości kształcenia w podobnych do siebie szkołach umożliwiających naukę w ramach spójnego programu. W drugiej połowie dwudziestego stulecia pojęcie *international mindedness* rozszerzono o problemy nauki języków, zrozumienia międzykulturowego oraz respektowania praw człowieka. Natomiast u progu XXI w. wzbogacono programy nauczania o zagadnienia związane z wrażliwością na sprawy o zasięgu międzynarodowym, zrównoważonym rozwojem i współpracą międzynarodową, a także nowymi oraz trwającymi na świecie konfliktami (Hill, 2012). Pojęcie *international mindedness* jest uważane za kluczowe dla zrozumienia wizji edukacji międzynarodowej w ujęciu IB, ponieważ uczniowie wychowani w tym duchu mają przyjmować rolę świadomych, aktywnych i zaangażowanych w losy świata obywateli (Hill, 2012).

PROGRAMY IB W POLSCE – STAN OBECNY

Program IB, jak pokazano we wstępie, został po raz pierwszy wprowadzony w Polsce w 1993 r. W maju 2020 r. IBO podało, że na terenie Polski działa 55 szkół realizujących co najmniej jeden z programów IB: Primary Years Programme, PYP – 12 szkół, Middle Years Programme, MYP – 12, Diploma Programme, DP – 47. Żadna szkoła w naszym kraju nie oferuje jeszcze Career Related Programme, CRP (www.ibo.org., dostęp: 24.05.2020). W roku 2020 szkoły IB w Polsce stanowiły 4,2% szkół IB w regionie: Europa, Afryka, Bliski Wschód (www.ibo.org., dostęp: 24.05.2020).

Często szkoły realizują równoległe z polskim lub innym zagranicznym programem nauczania więcej niż jeden program IB. W szkołach w Warszawie (2 szkoły), Lublinie (1 szkoła) i Bydgoszczy (1 szkoła) uczniowie mogą odbyć całą swoją edukację, od klasy pierwszej do ukończenia liceum, w systemie IB w tej samej szkole.

Wśród szkół realizujących programy IB istnieją zarówno szkoły niepubliczne (31 szkół), jak i szkoły publiczne (26 szkół). W grupie szkół publicznych wszystkie (24) oferują DP, 7 szkół – MYP, a 1 szkoła PYP. W 17 szkołach językiem wykładowym jest j. angielski, w 7 zajęcia prowadzone są także w innych językach, m.in. polskim, francuskim i niemieckim (IBO, 2020). W grupie szkół niepublicznych 19 oferuje program DP, 5 szkół – MYP, a 10 szkół PYP. W 27 szkołach językiem wykładowym jest j. angielski, w 7 zajęcia prowadzone są także w innych językach, m.in. polskim, francuskim i niemieckim (www.ibo.org., dostęp: 24.05.2020).

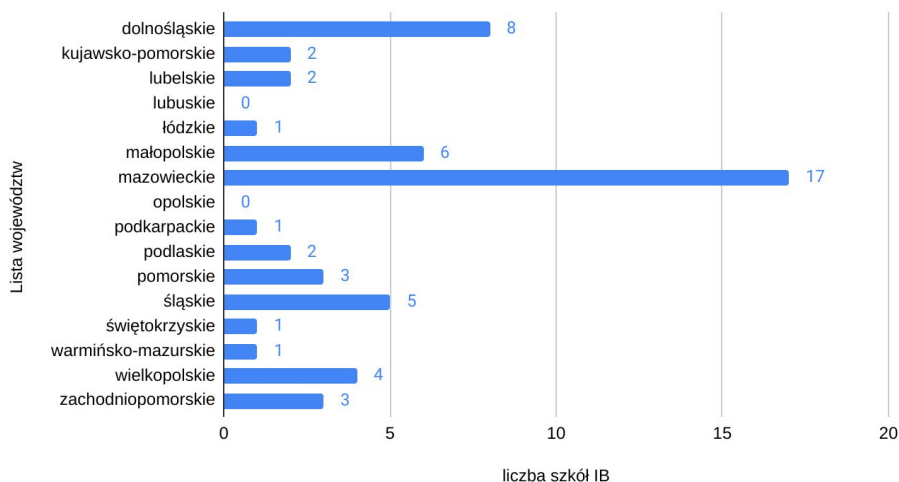

Wykres 1. Udział szkół publicznych i niepublicznych w strukturze placówek oferujących programy IB w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBO.org data dostępu: 24.05.2020

Dane te pokazują, że wbrew obiegowym opiniom szkoły IB w Polsce nie są jedynie niepublicznymi, a więc i płatnymi, instytucjami edukacyjnymi. Stosunek liczby publicznych do niepublicznych szkół IB w Polsce to 57,1% szkół niepublicznych do 42,9% szkół publicznych (Wykres 1). Struktura ta kształtuje się podobnie do podziału szkół na świecie (52,2% szkół niepublicznych do 47,8% szkół publicznych) ([www.ibo.org.](http://www.ibo.org), dostęp: 24.05.2020), ale zdecydowanie inaczej niż w regionach: Europa, Afryka, Bliżni Wschód, gdzie ta proporcja wynosi 71,4% szkół niepublicznych do 28,6% szkół publicznych ([www.ibo.org.](http://www.ibo.org), dostęp: 24.05.2020). Chcąc wyciągnąć wnioski na temat dostępności kształcenia międzynarodowego dla uczniów z mniej zamożnych rodzin, trzeba wziąć pod uwagę także fakt, że szkoły publiczne oraz społeczne także niekiedy wymagają dodatkowych opłat za uczestniczenie w kursach IB. Jednak opłaty te nie są zazwyczaj tak wysokie, jak w szkołach niepublicznych.

W 2020 r. szkoły realizujące co najmniej jeden program edukacji międzynarodowej IB możemy znaleźć w 14 województwach naszego kraju, przy czym liczba szkół znacznie różni się między poszczególnymi jednostkami administracyjnymi.

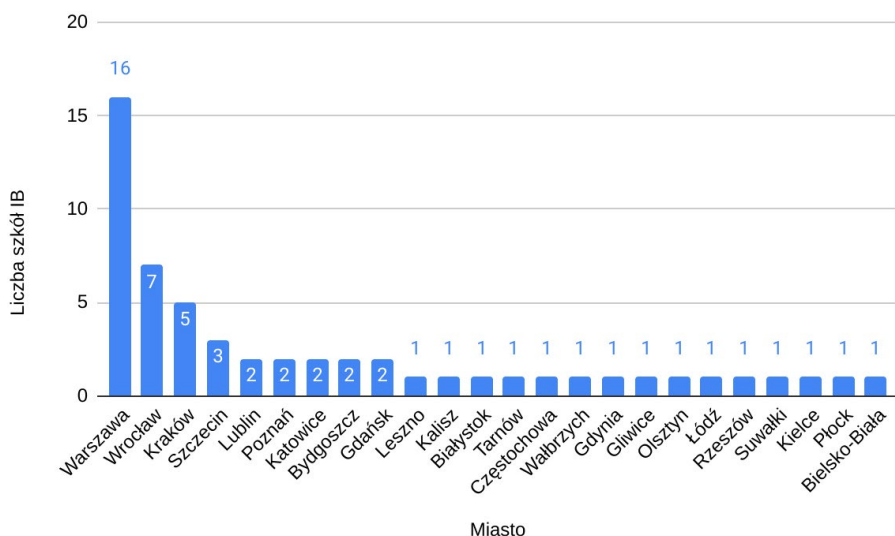
Wykres 2. Liczba szkół IB w Polsce w 2020 roku według województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBO.org., data dostępu:

24.05.2020

Zamieszczony powyżej Wykres 2 pokazuje przestrzenne rozmieszczenie szkół w Polsce z uwzględnieniem ich usytuowania w poszczególnych województwach. Wyraźna jest tu dysproporcja między liczbą szkół IB w woj. mazowieckim, gdzie znajduje się 17 placówek tego typu, a pozostałymi regionami, w których najczęściej szkół międzynarodowych znajduje się w woj. dolnośląskim (8), małopolskim (6), śląskim (5) i wielkopolskim (4). W pozostałych województwach liczba szkół międzynarodowych nie przekracza 3, a w woj. opolskim i woj. lubelskim nie funkcjonują jeszcze szkoły prowadzące programy nauczania międzynarodowego.

Można zauważyć także duże różnice w liczbie szkół w miejscowościach, w których są zlokalizowane, co pokazuje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 3. Miasta jako miejsce lokalizacji szkół IB w Polsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBO.org., data dostępu: 24.05.2020

Szkoły należące do sieci IB World Schools znajdują się w 24 miastach w Polsce. Można zauważyć, że najwięcej szkół IB (16) jest w stolicy województwa mazowieckiego. Kolejnymi miastami pod względem liczby szkół międzynarodowych są Wrocław (7), Kraków (5) oraz Szczecin (3). W pozostałych miastach znajduje się nie więcej niż po 2 szkoły międzynarodowe. Co ciekawe, nie można tu stwierdzić, że liczba szkół międzynarodowych jest jednoznacznie skorelowana z liczbą ludności zamieszkującej dany obszar, ponieważ w grupie z najmniejszą liczbą szkół międzynarodowych znaleźć można zarówno miasta średniej wielkości (z liczbą ludności od 100 tys. do 200 tys.), takie jak Płock, czy Rzeszów, jak i miasta znajdujące się w czołówce dużych miast w Polsce (z liczbą ludności powyżej 500 tys.), takie jak Poznań.

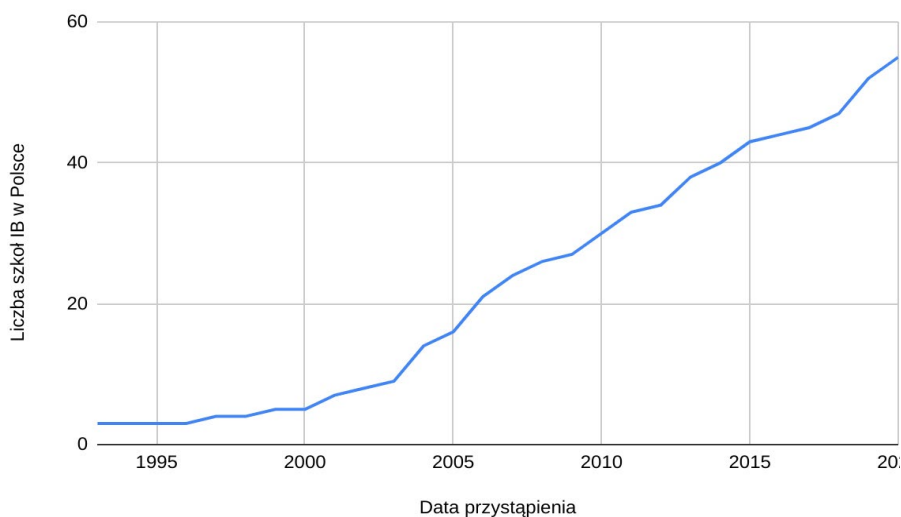
Zebrane dane pokazują liczebność oraz strukturę programową szkół należących do IBO w Polsce. Zdecydowanie najbardziej dostępny jest program matury międzynarodowej IB DP, za to na wprowadzenie Career Related Programme nie zdecydowała się jeszcze żadna szkoła średnia, co sugeruje, że ścieżka kształcenia międzynarodowego nie jest jeszcze dostępna dla uczniów wybierających kształcenie zawodowe. Charakterystyczną cechą struktury sieci polskich szkół IB jest duża dysproporcja między liczbą szkół międzynarodowych zlokalizowanych w Warszawie a liczbą takich placówek w innych miastach. Stosunkowo wysoka liczba szkół IB w Polsce rozpatrywana bez wzięcia pod uwagę tego faktu może prowadzić do nieprawidłowych wniosków dotyczących dostępności programów IB dla uczniów w całym kraju. W 20 z 24 miast, w których zlokalizowane są szkoły IB, liczba tych szkół w mieście nie

przekracza 2. Biorąc pod uwagę także fakt, że nie we wszystkich województwach znajdują się szkoły IB, można dojść do wniosku, że faktyczna dostępność edukacji międzynarodowej w Polsce jest ciągle mocno ograniczona.

KIERUNKI ROZWOJU

Współcześni badacze wciąż dostrzegają potrzebę powstawania szkół międzynarodowych jako niezbędny element dla rozwijania edukacji i zrozumienia międzykulturowego (Hill, 2007b). Szkoły należące do IBO stanowią jeden z szeroko rozpozszechnionych wariantów edukacji międzynarodowej na świecie. Nauczanie według programu IB staje się coraz bardziej powszechne również w Polsce. Dynamiczny rozwój sieci szkół oferujących edukację IB niesie ze sobą szansę wykształcenia coraz większej liczby uczniów na "obywateli świata" – na osoby posiadające szerokie horyzonty oraz świadomość powiązań zachodzących we współczesnym, zglobalizowanym świecie (Hayden & Wong, 1997). Trzeba być jednak świadomym, że szkoły międzynarodowe, w tym szkoły z programami IB, są najczęściej wybierane pragmatycznie – ze względu na oczekiwaną przewagę edukacyjną, którą mogą oferować (Gardner-McTaggart, 2016).

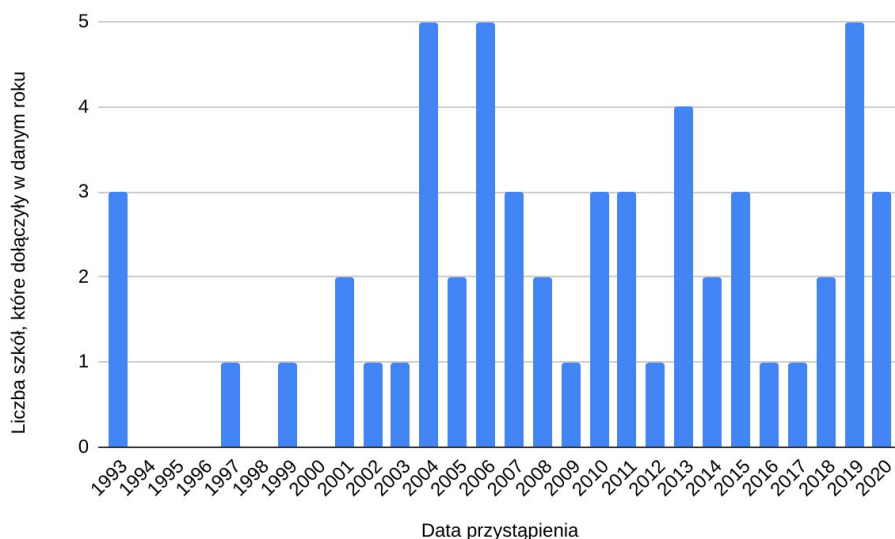
Począwszy od drugiej połowy lat '90 XX w. szkół oferujących programy IB systematycznie przybywa (Wykres 4).

Wykres 4. Liczba szkół IB w Polsce według roku przystąpienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBO.org., data dostępu: 24.05.2020

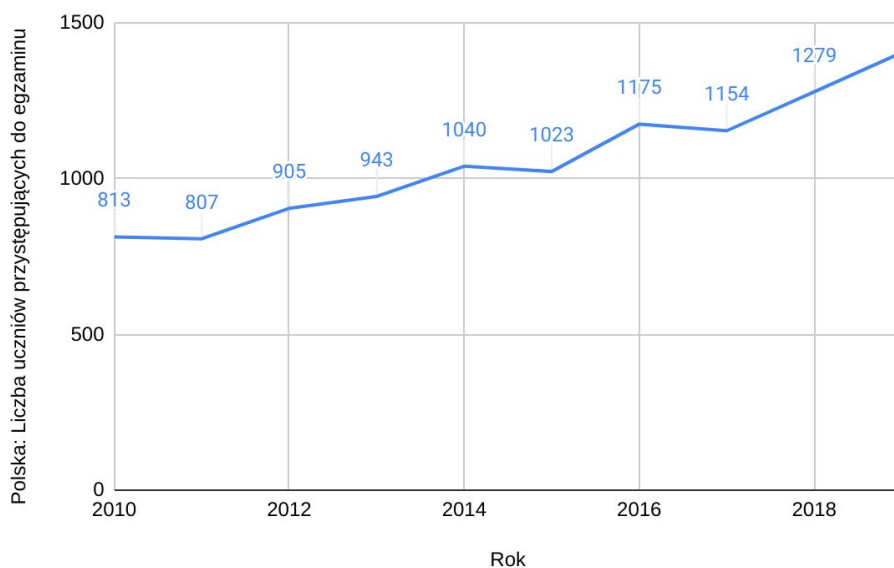
Trzy pierwsze szkoły przystąpiły do realizowania programów edukacji międzynarodowej w 1993 r. Przez kolejne 28 lat co roku przybywały w Polsce średnio dwie szkoły międzynarodowe rocznie, a w latach 2004, 2006 i 2019 nawet 5 szkół rocznie (Wykres 5). Jednakże przyrost liczby placówek nie był jednostajny. Po otwarciu pierwszych trzech szkół (2 w Warszawie i 1 w Gdyni) w 1993 r. przez następne 7 lat otwarto w Polsce jedynie 2 szkoły IB (1997 we Wrocławiu, 1999 w Gdyni). Stały roczny przyrost liczby szkół IB w naszym kraju możemy zauważyć od 2001 r., a szczególnie od 2004 r., kiedy Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.

Wykres 5. Liczba szkół wprowadzających programy edukacyjne IB w kolejnych latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBO.org., data dostępu: 24.05.2020

Jak już wcześniej wspomniano, najliczniejszą grupą wśród szkół IB w naszym kraju są szkoły oferujące program matury międzynarodowej (IB DP) – 47 szkół. Publikowane corocznie przez IBO raporty *DP Statistical Bulletins* są źródłem informacji na temat zmian liczby maturzystów, którzy corocznie ubiegają się o uzyskanie certyfikatu IB DP. Wykres 6 prezentuje przyrost liczby abiturientów zdających maturę IB w okresie 2010–2019.

Wykres 6. Liczba abiturientów przystępujących do egzaminu maturalnego w szkołach IB w Polsce w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IBO.org., data dostępu: 24.05.2020

Proporcjonalnie do wzrostu liczby szkół odnotowuje się także wzrost liczby osób przystępujących w ubiegłym dziesięcioleciu do matury międzynarodowej. W 2019 r. liczba ta wyniosła 1405 uczniów, co oznacza wzrost o 126 osób (9,85%) w stosunku do roku poprzedniego i o 593 osoby (73,03%) od roku 2010.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W niniejszym artykule podjęto – mówiąc najogólniej – problem dotyczący obecności programu przygotowującego do matury międzynarodowej w polskich szkołach. W analizach zwrócono uwagę na tendencje w zakresie oferty realizacji tego programu, usytuowania szkół realizujących ten program i dostępności tego programu. Badania wskazują na wzrastającą w ciągu ostatnich dziesięciu lat popularność matury międzynarodowej wśród abiturientów przystępujących do egzaminu dojrzałości.

Analiza zebranych danych wykazała, że w Polsce, tak jak na całym świecie, liczba szkół IB oraz uczniów przystępujących do matury międzynarodowej systematycznie wzrasta. Warto zwrócić uwagę na możliwy związek zwiększenia liczby szkół międzynarodowych z czasem wejścia Polski do Unii Europejskiej, co otworzyło przed

uczniami perspektywę większej mobilności w sferze edukacji i późniejszego zarobkowania poza granicami kraju. Jednocześnie odnotowano dysproporcje regionalne w zakresie lokalizacji szkół z programem IB, z dużą ich koncentracją w Warszawie.

Przeprowadzone badania pokazują, że mimo wzrastającej z roku na rok liczby absolwentów kursu IB DP, ta ścieżka kształcenia jest względnie łatwo dostępna jedynie w Warszawie, natomiast w innych miastach liczba szkół międzynarodowych jest najczęściej wielokrotnie niższa. Jednocześnie na rzecz zwiększania się dostępności programu IB, a wraz z tym kreowania odpowiadającej na zapotrzebowania edukacyjne uczniów oferty edukacyjnej (Madalińska-Michalak, 2013), może przemawiać fakt, że ponad 40% polskich szkół międzynarodowych to szkoły publiczne i społeczne, co wiąże się z brakiem lub znacznym obniżeniem opłat za edukację w stosunku do wysokości czesnego w szkołach niepublicznych. Można zauważyć również, że kolejne szkoły mające w swoich programach program matury międzynarodowej powstają także w mniejszych miastach. Pozwala to przewidywać, że oferta edukacyjna IB będzie z czasem coraz bardziej dostępna, a uczniowie zyskają wybór ścieżki, którą będą podążać w drodze do uzyskania matury międzynarodowej.

BIBLIOGRAFIA

- Bobiatyńska, M. (2008). Efektywność nauczania geografii w szkołach ponadgimnazjalnych, realizujących program matury międzynarodowej. W: R. Wiśniewski, & W. Gierańczyk (red.), *Geografia we współczesnym systemie kształcenia* (Dokumentacja Geograficzna; 38) (s. 67–71). Warszawa: Polskie Towarzystwo Geograficzne.
- Bunnell, T. (2013). The role of the pioneer International Schools and the growth of the International Baccalaureate. In R. Pearce (Ed.), *International education and schools: Moving beyond the first 40 years* (s. 167–189). London: Bloomsbury Publishing.
- Belal, S. (2017). Participating in the International Baccalaureate Diploma Programme: Developing international mindedness and engagement with local communities. *Journal of Research in International Education*, 16(1), 18–35. DOI: <https://doi.org/10.1177/1475240917702789>.
- Cambridge, J., & Thompson, J. (2004). Internationalism and globalization as contexts for international education. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 34(2), 161–175. DOI: <https://doi.org/10.1080/0305792042000213994>.
- Delors, J. (1998). *Learning: The treasure within*. Paris: Unesco.
- Frankfort-Nachmias, C., Nachmias, D., & Hornowska, E. (2001). *Metody badawcze w naukach społecznych*. Poznań: Zysk i S-ka.
- Gardner-McTaggart, A. (2016). International elite, or global citizens? Equity, distinction and power: the International Baccalaureate and the rise of the South. *Globalisation, Societies and Education*, 14(1), 1–29. DOI: <https://doi.org/10.1080/14767724.2014.959475>.

- Hayden, M. (2011). Transnational spaces of education: The growth of the international school sector. *Globalisation, Societies and Education*, 9(2), 211–224. DOI: <https://doi.org/10.1080/14767724.2011.577203>.
- Hayden, M., & Thompson, J. (1995). International education: the crossing of frontiers. *The International Schools Journal*, 15(1), 13.
- Hayden, M., Thompson, J., & Walker, G. (Eds.). (2003). *International education in practice: Dimensions for schools and international schools*. London-New York: Routledge.
- Hayden, M. C., & Wong, C. S. (1997). The International Baccalaureate: International education and cultural preservation. *Educational Studies*, 23(3), 349–361. DOI: <https://doi.org/10.1080/0305569970230302>.
- Hill, I. (2007a). International education as developed by the International Baccalaureate Organization. W: M. Hayden, J. Thompson, & J. Levy (Eds.), *The SAGE handbook of research in international education* (s. 25–37). London: Sage.
- Hill, I. (2007b). Multicultural and international education: Never the twain shall meet? *International Review of Education*, 53(3), 245–264. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11159-007-9048-x>.
- Hill, I. (2012). Evolution of education for international mindedness. *Journal of Research in International Education*, 11(3), 245–261. DOI: <https://doi.org/10.1177/2F1475240912461990>.
- Hill, I. (2014). Internationally minded schools as cultural artefacts: Implications for school leadership. *Journal of Research in International Education*, 13(3), 175–189. DOI: <https://doi.org/10.1177/2F1475240914556199>.
- Jaworska, E. (2010). Ocenianie zewnętrzne i wewnętrzne a przygotowanie ucznia do egzaminu maturalnego z geografii w programie matury międzynarodowej IB. W: XVI Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej (s. 576–588). Toruń: Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej.
- Leach, R. J. (1969). *International schools and their role in the field of international education*. Oxford: Pergamon Press.
- Mayer, M. (1968). *Diploma: International schools and university entrance*. New York: Twentieth Century Fund.
- Madalińska-Michalak, J. (2013). *Oferta edukacyjna i jakość kształcenia w publicznych liceach ogólnokształcących w Łodzi*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Peterson, A. D. C. (2003). *Schools across frontiers: The story of the International Baccalaureate and the United World Colleges*. Chicago: Open Court Publishing.
- Szelańska, K. (2004). Matura Międzynarodowa: program nauczania historii w ramach międzynarodowego systemu wymagań (International Baccalaureate). *Wiadomości Historyczne: czasopismo dla nauczycieli*, 47(3), 141–147.
- Waligóra, A. (2016) *Funkcjonowanie edukacji międzynarodowej realizowanej na przykładzie International Baccalaureate Primary Years Programme* [praca magisterska]. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Pobrane z: https://www.academia.edu/30978001/Funkcjonowanie_edukacji_mi%C4%99dzynarodowej_na_przyk%C5%82adzie_International_Baccalaureate_Primary_Years_Program

me_Functioning_of_international_education_exemplified_by_International_Baccalaureate_Primary_Years_Programme_PL.

Materiały źródłowe

- International Baccalaureate Organization. (2019). *The IB Diploma Programme Final Statistical Bulletin: May 2019 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/dp-statistical-bulletin-may-2019.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2018). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2018 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/dp-statistical-bulletin-may-2018-en.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2017). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2017 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/dp-statistical-bulletin-may-2017-en.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2016). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2016 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/dp-statistical-bulletin-may-2016-en.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2015). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2015 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/dp-2015-may-stats-bulletin.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2014). *The IB Diploma Statistical Bulletin: May 2014 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/may-2014-stats-bulletin.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2013). *The IB Diploma Statistical Bulletin: May 2013 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/2013-maydpstatisticalbulletin.pdf>.
- International Baccalaureate Organization. (2012). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2012 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/may_2012_statistical_bulletin.pdf.
- International Baccalaureate Organization. (2011). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2011 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/statistical_bulletin_may_2011.pdf.
- International Baccalaureate Organization. (2010). *The IB Diploma Programme Statistical Bulletin: May 2010 Examination Session*. Pobrane 24 maja 2020, z: <https://www.ibo.org/contentassets/bc85097of4e54b87828f83c7976a4db6/may2010statisticalbulletin.pdf>.

International Baccalaureate Organization, strona internetowa organizacji. Dostęp: 24 maja 2020, www.ibo.org.

**THE INTERNATIONAL BACCALAUREATE PROGRAM IN POLAND –
THE CURRENT STATE AND PERSPECTIVES FOR DEVELOPMENT**

ABSTRACT: This paper presents the issues of the international baccalaureate program and its presence in Polish schools. The article presents original research using data published by the International Baccalaureate Organization. The research was focused on tracing the range and availability of international baccalaureate programs, both in terms of financial criteria and the distribution of schools implementing the IB DP program in Poland. The collected data showed the growing number of schools joining the IB DP program and the increasing number of students enrolling in the international baccalaureate program. This observation allowed us to draw conclusions about the increasing availability of the educational offer related to international educational programs, especially the international baccalaureate program in Poland.

KEYWORDS: International Baccalaureate Diploma Programme, schools with International Baccalaureate Diploma Programme, educational programmes within IB, educational offer, Poland